

بررسی عوامل مؤثر بر ارتکاب جرایم خشن و خاص در بین مجرمین در زندان شهرستان سیرجان

تاریخ پذیرش: 1397/06/15

تاریخ دریافت: 1396/08/17

اعظم علیزاده،¹ زهرا ذاکری نصرآبادی،² اکبر سلیمی³

از صفحه 225 تا 250

چکیده

زمینه و هدف: از آنجا که جرایم خشن دارای پیامدها و آسیب‌های روحی و جسمی گسترده‌ای برای افراد جامعه هستند و در سال‌های اخیر این جرایم رو به ازدیاد بوده‌اند لذا در پژوهش حاضر تلاش شده است تا به بررسی عوامل مؤثر بر ارتکاب جرایم خشن در بین زندانیان شهر سیرجان در فاصله سال‌های 90 تا 95 پرداخته شود.

روش‌شناسی: این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نوع توصیفی - پیمایش می‌باشد. نمونه این تحقیق کلیه زندانیان مرتکب جرایم خشن، به تعداد 63 نفر در زندان شهر سیرجان است، که در حال تحمل کیفر می‌باشند. روش به کار رفته در این پژوهش استفاده از مصاحبه و پرسشنامه باز بوده است. از کلیه مرتکبین جرایم خشن، فقط 51 نفر حاضر به مصاحبه شدند.

یافته‌ها: بیشتر مجرمین مرد، دارای تحصیلات پایین، بیکار یا دارای مشاغل با درآمد کم می‌باشند و در گروه سنی کمتر از 35 سال مرتکب چنین جرایمی شده‌اند، و عواملی چون اعتیاد، سابقه زندانی شدن، زندگی در مناطق جرم‌خیز، وضعیت خانوادگی زندانیان با جرایم خشن رابطه معنادار داشت.

نتیجه‌گیری: رفتار انحرافی آموختنی است و در فرآیند ارتباط با دیگران به ویژه در خانواده آموخته می‌شود. در مجموع می‌توان گفت عواملی چون سن، جنسیت، تحصیلات، درآمد، شغل، داشتن اعتیاد، داشتن سابقه زندان، و داشتن خانواده‌ای با تحصیلات کم والدین و مشاغل کم درآمد و والدین معتاد یا والدین مجرم با سابقه زندان در خانواده، بر مجرم بودن فرد تأثیرگذار بوده‌اند.

واژه‌های کلیدی: جرایم خشن، زندان، سابقه زندان، اعتیاد، خانواده مجرمین.

1-مربی گروه علوم اجتماعی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران(نویسنده مسئول) Azam.alizadeh@yahoo.com

2-استادیار گروه علوم اجتماعی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

3-استادیار دانشگاه علوم انتظامی امین.

جرم تاریخچه‌ای به قدمت زندگی انسان دارد و از زمان‌های بسیار دور یکی از مسائل مورد توجه اندیشمندان اجتماعی بوده است. در غالب شهرهای جهان، جرایم تهدیدی جدی برای حیات، تمامیت فردی و دارایی‌های انسان‌ها بوده است. وقوع بیش از حد این جرایم در محیط‌های شهری نه فقط با اصول نظام اجتماعی تعارض دارد، بلکه همراه خود ضایعات سنگین، سختی و رنج انسان‌ها، به هدر رفتن منابع اقتصادی، سرخوردگی شهروندان و وخامت کلی در کیفیت زندگی را به ارمغان می‌آورد و همچنین بر رفاه افراد، خانواده‌ها و جوامع تأثیر بسیار می‌گذارد (گومز بواندیا، 1380: 7-11) و با کاهش امنیت اجتماعی، پایه‌های زندگی اجتماعی را تهدید می‌نماید (گومز بواندیا، 1380: 1). از طرفی، میزان کنترل جرم و خشونت در دستیابی به اهداف توسعه‌ای، تأثیرگذار است به گونه‌ای که جرم با تضعیف شاخص‌های سرمایه‌های اجتماعی و انسانی، اقتصاد و حاکمیت مردمی، آهنگ توسعه پایدار را کند می‌سازد (رایجیان اصلی، 1394) لذا انسان‌ها که در فراز و نشیب‌های تاریخ همیشه از دردها و آسیب‌های اجتماعی بسیاری رنج برده‌اند، همواره در جستجوی یافتن علل و انگیزه‌های آنها بوده‌اند تا راه‌ها و شیوه‌هایی را برای پیشگیری و درمان بیابند. اگرچه مجرم باید مجازات شود اما اگر به عامل وقوع جرم توجه نشود حکم صادره بلا اثر خواهد بود و به همین دلیل مجرمان، زندان و زندانی از جمله معضلاتی هستند که نه تنها کشورمان ایران بلکه اغلب کشورهای دنیا را نیز تحت تأثیر قرار داده و هزینه‌های فراوانی را بر دوش ملت‌ها تحمیل نموده است.

بیان مسأله

جرایم خشن به دلیل ایجاد آسیب‌های جسمی و روحی شدید، به عنوان جرایم خشونت‌آمیز شناخته شده‌اند (رید، 2000¹). در میان آسیب‌های اجتماعی، جرایم خشن اگر چه از نظر کمی، درصد کمتری را به خود اختصاص داده‌اند، اما به دلیل برجای گذاشتن هزینه‌های روحی و روانی، اجتماعی و اقتصادی سنگین و طولانی مدت (لبیبی، 1387: 7) و همچنین به دلیل به خطر انداختن امنیت اجتماعی بسیار با اهمیت هستند

(صدیق سروستانی، 1387: 113). جرایم خشن، با مورد تهدید قرار دادن روابط انسانی، امنیت و کاهش انسجام جامعه از جمله مسائل حساسیت برانگیز هستند چرا که بروز رفتارهای خشونت‌آمیز همانند؛ چاقوکشی، ضرب و جرح، تجاوز به عنف، سرقت، قتل و ... جامعه را دچار تشنج می‌کند و این تشنج و اختلال باعث می‌شود تا انسان‌ها به شدت، احساس ناامنی کنند (سلیمی و داوری، 1385: 45). از طرف دیگر، اگر احساس ناامنی وجود داشته باشد بسترهای گوناگون توسعه (اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی) فراهم نخواهد شد (عاقلی و امامقلی‌پور، 1386). چنانکه رابرت ال ایرس¹ هزینه‌های جرم و خشونت را شامل کاهش سرمایه‌گذاری در زیر ساخت‌های فیزیکی، فرسایش توسعه سرمایه انسانی، تخریب سرمایه اجتماعی و بلا اثر کردن توانایی‌های دولت می‌داند و اینگاندر² صرف نظر از درد و رنج قربانیان و هزینه‌های روانی برای اعضای خانواده به شش مورد هزینه مالی نیز اشاره کرده است؛ 1. هزینه‌های معالجه‌ای برای قربانیان؛ 2. از دست دادن قابلیت تولید به علت جراحات؛ 3. هزینه‌های خدمات بهداشت روانی؛ 4. هزینه‌های پلیس، خدمات اجتماعی و بازجوها؛ 5. حمایت‌های مالی از قربانیان؛ 6. هزینه‌های تعقیب و زندانی کردن متخلفان.

از طرف دیگر، آمارهای ارائه شده از سوی مراکز رسمی بیانگر این است که آسیب‌های اجتماعی سال به سال در کشور افزایش پیدا می‌کند (زارع، 1390: 99) چنانکه، بنابر گزارش قوه قضاییه، در سال 1392، سرقت مستوجب تعزیر با 469 هزار پرونده در صدر ده جرم نخست و ضرب و جرح عمدی با 368 هزار پرونده در رتبه بعدی قرار داشته است. طبق آمار ارائه شده از سوی رئیس مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضاییه در سال 1393 درصد اتهامات کشوری که بیشترین عناوین اتهامی را به خود اختصاص داده‌اند به ترتیب سرقت مستوجب تعزیر با 12/80 درصد، ضرب و جرح عمدی با 9 درصد، بوده است (خبرگزاری ایسنا،³ 26 خرداد 1394) و نیز براساس گفته معاونت اجتماعی و پیشگیری از جرم قوه قضاییه آمارها نشان از افزایش ناگهانی 200 تا 300 موردی تجاوز به عنف از سال 89 خبر داد و گفت: در سال 93 حدود یک هزار و 313 مورد تجاوز به عنف گزارش شده است و در مجموع از سال 89 تجاوز به عنف یک

1- Robert L. Ayres

2 - Englander

3 - <https://www.isna.ir/news/۹۴۰۳۲۶۱۵۱۶۳>

افزایش ناگهانی 200 تا 300 موردی داشته و همان رقم تقریباً ثابت است. همچنین براساس آمار پزشکی قانونی دو هزار و 300 مورد قتل عمد در سال 93 اتفاق افتاده که استان‌های سیستان و بلوچستان، ایلام و کرمان به نسبت جمعیت خود بیشترین قتل عمد را به خود اختصاص داده‌اند (روزنامه تابناک،¹ 16 آبان 1394). در استان کرمان نیز، آمارها در زمینه ارتکاب جرایم خشن، در فاصله سال‌های 1376 تا 1380 نشان می‌دهد که این استان سومین رتبه را در ارتکاب جرایم خشن دارا بوده است و همچنین، بر اساس آخرین آمار سازمان پزشکی قانونی کشور در سال 1393، در حالی که آمار کل نزاع در کشور با کاهش 2/2 درصدی همراه بوده است اما بیشترین افزایش نزاع در کشور مربوط به استان کرمان با 4/5 درصد رشد بوده است و نیز رئیس کل دادگستری استان کرمان در سال 1394 گفت: ضرب و جرح رتبه دوم جرایم در استان کرمان است (به نقل از سایت ایرنا) و همچنین در سال 1395، کرمان، رتبه اول آدم‌ربایی را داشته است (سایت خبری تحلیلی تریبون کرمان، 1395).

از طرف دیگر شهرستان سیرجان بزرگترین شهرستان استان کرمان و دارای جمعیت حدود 200 هزار نفر می‌باشد که از نظر وضعیت توسعه اقتصادی - اجتماعی جز شهرستان‌های برخوردار استان است (اسدی، 1391). اما نابرابری درآمد در شهر زیاد است و در قسمت‌های جنوبی شهر حاشیه‌نشینی وجود دارد و در سال‌های اخیر رشد مهاجرت و حاشیه‌نشینی گسترش یافته است. به گونه‌ای که استان کرمان به دلیل شرایط ویژه اقتصادی و تولید پسته بیشترین مهاجرین افغان را در خود جای داده است و افغانه بیش از 10 درصد جمعیت استان کرمان را تشکیل می‌دهند و از این میان شهرستان سیرجان بیشترین جمعیت افغانه را در خود جای داده است و حدود 50 هزار تبعه افغانی به طور قانونی یا غیرقانونی در این شهرستان ساکن هستند (خبرگزاری سیرجان خبر، 15² بهمن 1393؛ نشریه نگارستان³ 9 تیرماه 1397) و همچنین شهر سیرجان به دلیل ترانزیتی بودن و قرار گرفتن در مسیر شاه‌راه‌های اصلی ارتباطی کشور، از نظر حمل و نقل و مالکیت مواد مخدر در استان، این شهرستان مقام اول را دارا

کد خبر: ۵۴۵۳۶۷ - <http://www.tabnak.ir/fa/news>

کد خبر: ۲۳۶۸۱ - <http://sirjankhabar.com>

کد خبر: 1131 - www.negarestannews.com

می‌باشد. چنانکه معاون قضایی دادگستری کل استان کرمان در سال 1393 گفته است: سیرجان با مجموع 488 پرونده وارده دارای بیشترین پرونده مربوط به نگهداری و مالکیت مواد مخدر در استان می‌باشد (خبرگزاری کرمان پیشگیری،¹ آبان 1393) و آمار جرایم در سیرجان نشان می‌دهد که در بین پرونده‌هایی که در سال‌های اخیر تشکیل شده بیشترین آمار متعلق به پرونده‌های ضرب و جرح و نزاع‌های فردی است که حجم قابل توجهی از پرونده‌ها را تشکیل داده‌اند (خبرگزاری سیرجان خبر،² تیرماه 1396) چنانکه 9309 پرونده مرتبط با سرقت و ضرب و جرح در سال 1392 در دادسرای سیرجان تشکیل شده‌اند (خبرگزاری دانشجویان ایران ایسنا،³ فروردین ماه 1394). لذا، با توجه به آمار و ارقام ذکر شده، به ویژه در مورد استان کرمان که حاکی از رشد فزاینده جرایم خشن است، شناخت عوامل تأثیرگذار بر ارتکاب چنین جرایمی در بستر ویژگی‌های اقتصادی - اجتماعی حاکم بر جامعه ضروری و مهم است.

مبانی نظری

جرم پدیده‌ای چند بُعدی بوده که وقوع آن به مجموعه پیچیده‌ای از متغیرها و عوامل بستگی دارد و حوزه‌های متفاوت جامعه‌شناسی، روانشناسی، جمعیت‌شناسی، جرم‌شناسی به بررسی پدیده جرم پرداخته‌اند (بخارایی، 1390: 199-196).

نظریه تفاوت ارتباطات و انتقال فرهنگی: از نظر ساترلند در جامعه‌ای که دارای خرده فرهنگ‌های گوناگون است، برخی از محیط‌های اجتماعی معمولاً مشوق فعالیت‌های غیرقانونی هستند، در صورتی که محیط‌های دیگر چنین نیستند. افراد در اثر ایجاد ارتباط با کسانی که حامل هنجارهای تبهکارانه هستند، بزهکار یا تبهکار می‌شوند. به نظر ساترلند، اکثر رفتارهای تبهکارانه در درون گروه‌های نخستین، به ویژه گروه‌های همسالان فرا گرفته می‌شود (گیدنز، 1386: 159). همچنین ساترلند در نظریه انتقال فرهنگی به این نتیجه‌گیری جالب می‌رسد که رفتاری که در یک فرهنگ انحراف تلقی می‌شود، ممکن است در فرهنگ دیگر عملاً هم‌نواپی تلقی شود، مانند ارزش‌ها و

1 - http://www.kermanpishgiri.ir/ew_printnews_.ashx : کد خبر : ۲۸۲۳۸۵

2 - <http://sirjankhabar.com> : کد خبر : ۴۹۴۸۱

3 - <http://kerman.isna.ir> : کد خبر : ۹۴۱ ۹۶۱۵

هنجارهای مربوط به افراد ناباب، شرخرهایی که می‌توانند عملاً نوجوانان را درگیر قانون سازند. این نظریه همچنین روشن می‌کند که چرا بسیاری از بزهکاران، معتادان و سایر منحرفان بعد از رهایی یا معالجه دوباره به وضع قبلی برگشت می‌کنند، یعنی مجدداً به شبکه روابط اجتماعی خود با معاشران منحرف بر می‌گردند (شمس، 1387: 16).

نظریه یادگیری اجتماعی بندورا و ساترلند: براساس نظریه یادگیری اجتماعی بندورا، رفتار انحرافی، در فرآیند ارتباط با دیگران به خصوص در گروه‌های کوچک آموخته می‌شود. در فرآیند یادگیری، معاشران فرد قواعد حقوقی را به عنوان امور مناسب یا نامناسب تعریف می‌کنند و فرد این تعاریف را از آنان فرا می‌گیرد، و چون در معرض تعاریفی قرار می‌گیرد که قانون شکنی را بر احترام به قانون ترجیح می‌دهد، بزهکار یا جنایتکار می‌شود (راهب، 1386: 114).

نظریه آنومی و ساختار خانواده ویلیام گود: ویلیام گود با یاری گرفتن از مفهوم آنومی و تعمیم آن به خانواده بیان می‌کند که خانواده یک ساختار کوچک جامعه‌پذیر کردن انسان‌هاست. خانواده اولین نهادی است که انسان در آن قدم می‌گذارد و شخصیت هر فرد را در دوران کودکی پرورش می‌دهد، نتایج آن نیز در بزرگسالی نمایان می‌شود. گسیختگی خانواده می‌تواند معلول عوامل؛ فقدان پدر، فقدان مادر و وجود روابط ضعیف و حتی متعارض بین اعضای خانواده (محسنی تبریزی، 1383: 69) باشد. در واقع ویلیام گود با تأکید بر نهاد خانواده و ارزش‌های حاکم بر آن، را در جلوگیری از جرم و انحراف مؤثر می‌داند.

نظریه آنومی: رابرت مرتن مفهوم بی‌هنجاری را برای نشان دادن اختلاف بین هدف مورد تأیید جامعه و دسترسی به وسایل حصول به آن به کار می‌برد. از دیدگاه وی، آنومی یک درهم شکستگی ساختار فرهنگی است این وضعیت وقتی پیش می‌آید که بین اهداف و هنجارهای فرهنگی و امکانات موجود در جامعه، تفاوت فاحش وجود داشته باشد (رفیع پور، 1380: 21) وی فرض کرد، موقعی که بین اهداف از نظر فرهنگی ارزش‌گذاری شده مانند: پول و ثروت، آموزش و تحصیلات، کالاهای مصرفی و غیره و وسایل قانونی قابل دسترس برای رسیدن به این اهداف عدم تطابق به وجود آید، افراد ممکن است که عکس‌العمل‌های متفاوت داشته باشند. به نظر مرتن جرم محتملاً در بین طبقات پایین‌تر اقتصادی - اجتماعی به علت اینکه دسترسی به وسایل قانونی برای

رسیدن به اهداف ارزش‌گذاری شده را ندارند بیشتر اتفاق می‌افتد، به ویژه در بین بیکاران و افرادی که درآمد کمی دارند (شیخاوندی، 1379: 73).

نظریه بوم‌شناختی و جمعیت‌شناختی مکتب شیکاگو: که توسط جامعه‌شناسانی چون پارک و برگس مطرح گردیده است و در تبیین جرم بر متغیرهایی چون شهرنشینی، صنعتی شدن و تراکم جمعیت تمرکز داشته‌اند و هدفشان درک تأثیر عوامل جمعیت‌شناختی مانند سن، بعد خانوار، تراکم و مهاجرت بوده است (احمدی، 1383: 63). پارک معتقد است که نواحی شهری از پیشرفت و بهبود انگیزه‌های ساکنین جلوگیری نموده و باعث رواج انحرافات اجتماعی می‌شود. (ساچر،¹ 1978؛ به نقل از احمدی: 1383). در واقع یکی از پیش فرض‌های اساسی پارک و برگس این است که آن دسته از حوزه‌های درون شهرهای تجاری و صنعتی که به لحاظ اجتماعی دچار بی‌سازمانی اجتماعی شده‌اند ارزش‌ها و سنت‌های بزهکارانه و جنایی را توسعه می‌دهند (احمدی، 1383: 61) و همچنین در اوایل قرن بیستم کلیفورد و هنری مک کی² با مطالعه محله‌ها و سرگذشت زندگی بزهکاران به این نتیجه رسیدند که محلات دارای بالاترین نرخ جرم، در نواحی صنعتی یا تجاری قرار دارند (اسنیپس و ولد، 202: 1381).

پیشینه پژوهش

چو³ (2008) در پژوهشی، ارتباط بین نابرابری درآمد و جرم را در ایالات متحده آمریکا بررسی نمود؛ در این تحقیق، اثرات نابرابری درآمد بر روی دزدی و سرقت به عنف، قوی و به لحاظ آماری معنادار شد.

بانانو⁴ و همکارانش (2008) در پژوهشی با عنوان «شناسایی اقتصادی - اجتماعی و آمارگیری مشخص جرایم در استان‌های اسپانیا» نشان دادند که سطح بیکاری، تحصیلات و نرخ شهرنشینی بر جرایم تأثیر دارد.

1 - Sucher

2 - Clifford R & Henry H McKay

3 - Choe

4 - Buonanno

نتایج تحقیق دیگری توسط لوریرو¹ و همکارانش (2009) نشان داد متغیر ارتباطات اجتماعی در نوع رفتار افراد تأثیر دارد به گونه‌ای که زندانیانی که در همسایگی افراد خوب، رشد کرده بودند احتمال بروز جرایم مخصوصاً جرایم خشن کمتری داشته‌اند.

هزارجریبی و صفری (1388) در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر ارتکاب جرم» به بررسی عوامل مؤثر بر ارتکاب جرم زندانیان استان مرکزی پرداخته‌اند نتایج نشان می‌دهد که متغیرهای احساس تعلق به خانواده، پایبندی دینی، ارضاء نیازهای عاطفی در خانواده و رضایت از زندگی، تأثیر کاهنده بر روی جرایم داشتند. وطنی و فاطمی (1395) نیز در پژوهش خود «بررسی عوامل مؤثر بر سرقت مسلحانه» نشان دادند که عواملی چون محرومیت نسبی، از هم گسیختگی خانواده با متغیر سرقت مسلحانه رابطه معنادار و پایگاه اقتصادی - اجتماعی و پیوند اجتماعی با سرقت مسلحانه رابطه معکوسی داشتند.

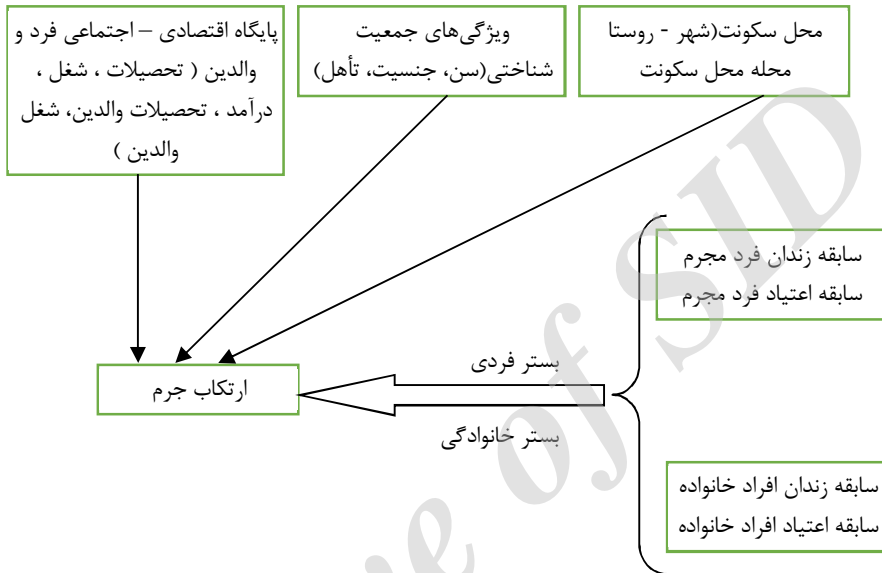
دهقانی و همکاران (1394) نیز در پژوهشی به بررسی عوامل مؤثر بر وقوع جرایم خشن در شهرستان دشتستان پرداختند نتایج نشان داد که هر چه مشکلات اقتصادی - اجتماعی افزایش داشت میزان جرایم خشن نیز رو به افزایش بود. عوامل فرهنگی از جمله تحصیلات، و همسالان نیز با میزان جرایم خشن ارتباط داشت و هرچه سن آزمودنی‌ها کمتر بود گرایش به جرایم خشن بیشتر بود.

ملکمیان (1388) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر جرم در زنان زندانی» نشان می‌دهد که جرایم آنها در فقر اقتصادی، بیکاری، فقدان والدین، والدین معتاد، سطح تحصیلات پایین، سن پایین ازدواج، محیط زندگی نامناسب، از هم گسیختگی خانواده و تا حدودی کم بودن میزان تعلقات اجتماعی ریشه دارد. صادقی و همکاران (1384) هم عوامل اقتصادی جرم (قتل و سرقت) را در 26 استان کشور طی دوره‌ای 5 ساله (80-1376) بررسی کرده‌اند. نتایج نشان می‌دهد متغیرهای نرخ بیکاری، نابرابری درآمدی و صنعتی شدن از جمله متغیرهای مهم و تأثیرگذار بر سرقت در کشور بوده‌اند.

1 - Loureiro

مدل مفهومی پژوهش

با توجه به مبانی نظری و پیشینه تحقیق، مدل مفهومی پژوهش به شرح زیر ارائه می‌گردد.

شکل 1- مدل مفهومی پژوهش

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع تحقیقات کاربردی است و به صورت توصیفی، تبیینی و پیمایشی می‌باشد. در این پژوهش از روش مصاحبه و نیز پرسشنامه باز استفاده شده است که افراد نمونه مورد مصاحبه قرار گرفتند و برخی اطلاعات از طریق پرسشنامه محقق ساخته به دست آمد و همچنین با مطالعه پرونده این افراد برخی اطلاعات جانبی نیز کسب گردید. جامعه آماری پژوهش مورد نظر متشکل از (N=63) نفر می‌باشد که شامل کسانی است که به دلیل ارتکاب جرایم خشن و خاص در فاصله سال‌های 1390 تا 1395 مرتکب جرم شده‌اند و در زندان سیرجان تحمل کیفر می‌نمایند که اهم این جرایم عبارتند از: 1- زنا، به عنف 2- اخاذی 3- ورود به منزل 4- سرقت مسلحانه 5- آدم ربایی 6- سرقت به عنف 7- حمل و نگهداری و استفاده از سلاح جنگی غیر مجاز 8- فحشا. نکته قابل توجه این است

که مرتکبین قتل به مرکز استان فرستاده می‌شوند لذا در بین مجرمینی که مرتکب جرایم شده‌اند، مجرمین مربوط به قتل دیده نمی‌شود. لذا با توجه به حجم محدود جامعه آماری، در ابتدا کل جامعه آماری برای نمونه در نظر گرفته شد اما در ادامه، فقط 51 نفر از مجرمین حاضر به مصاحبه شدند.

یافته‌های پژوهش

الف) آمار توصیفی

انواع جرایم مجرمین

کمی بیش از نیمی از مجرمین جرایم خاص و امنیتی در زندان، مرتکب سرقت مسلحانه و آدم‌ربایی (54/9 درصد) شده‌اند. 13/7 درصد از مجرمین مرتکب سرقت به عنف و همین تعداد حمل و استفاده از سلاح غیرمجاز داشته‌اند. 5/9 درصد جرم‌شان اخاذی و 3/8 درصد جرم‌شان ایجاد مراکز فساد و فحشا بوده است.

جدول 1- توزیع فراوانی بر اساس نوع جرم

ردیف	نوع جرم	فراوانی	بر حسب درصد
1	تجاوز جنسی	4	7/8%
2	اخاذی	3	5/9%
3	سرقت مسلحانه	11	21/6%
4	سرقت به عنف	7	13/7%
5	آدم ربایی	17	33/3%
6	فحشا	2	3/8%
7	حمل و نگهداری و استفاده از سلاح جنگی غیرمجاز	7	13/7%
-	جمع کل	51	100%

بر طبق اطلاعات جدول 2 وضعیت مجرمین بدین گونه است؛ 49 درصد افراد مورد تحقیق در سنین بین 15 تا 25 سال مرتکب جرایم خشن شده و 31/4 درصد افراد بین 26 تا 35 سال بوده‌اند که در مجموع می‌توان گفت 80 درصد مجرمین مورد بررسی در هنگام ارتکاب جرم کمتر از 35 سال سن داشته‌اند و فقط حدود 2 درصد بیشتر از 45 سال سن داشته‌اند. بنابراین افراد بیشتر در سنین بین 20 تا 35 سال مرتکب این جرایم شده‌اند.

حدود 76/7 درصد افراد نمونه تحصیلات سوم راهنمایی و کمتر داشته و فقط 3/9 درصد تحصیلات فوق دیپلم دارند و هیچکدام از مجرمین جرایم خشن و خاص مورد بررسی، تحصیلات لیسانس یا بالاتر ندارند. در واقع نزدیک به نصف افراد مورد بررسی در این تحقیق بی سواد بوده و یا تحصیلات ابتدایی و نهضت سوادآموزی دارند. از طرف دیگر، حدود 42 درصد افراد مورد بررسی بیکار، محصل یا خانه دار بوده و درآمد در حد صفر یابسیار ناچیز دارند. همچنین 21/2 درصد از این افراد صراحتاً مشاغل کاذب را تنها راه امرار معاش خود قبل از دستگیری عنوان نموده‌اند و بقیه نیز مشاغل دارای منزلت اجتماعی و درآمد پایین از جمله کارگری، کشاورزی، رانندگی و ... مشغول بوده‌اند و سایر ویژگی‌ها که در جدول زیر به طور کامل شرح داده شده است.

جدول 2- وضعیت فراوانی متغیرهای سن، تحصیلات، تأهل، شغل و درآمد افراد نمونه

درصد فراوانی	فراوانی	محل سکونت	درصد فراوانی	فراوانی	درآمد	درصد فراوانی	فراوانی	شغل	درصد فراوانی	فراوانی	وضعیت تأهل	درصد فراوانی	فراوانی	تحصیلات	درصد فراوانی	فراوانی	سن
82/4	42	شهر	7/8	4	بدون درآمد	29/4	15	بیکار	52/9	27	مجرد	7/8	4	بی سواد	49	25	15-25 ساله
17/6	9	روستا	11/8	6	کمتر از 200 هزار تومان	5/9	3	خانه دار	33/3	17	متاهل	35/3	18	ابتدایی	31/4	16	35 تا 26 ساله
23/5	12				بین 200 تا 400 هزار تومان	5/9	3	محصل	13/7	7	فوت همسر یا طلاق از همسر	33/3	17	راهنمایی	15/7	8	45 تا 36 ساله

100							درصد فراوانی
51							فراوانی
100							محل سکونت
51							درصد فراوانی
100							فراوانی
51							درآمد
100							درصد فراوانی
51							فراوانی
100							درصد فراوانی
51							وضعیت تاهل
100							درصد فراوانی
51							فراوانی
100							تخصصیات
51							درصد فراوانی
کل							سن

37/3	15/7	3/9	بیش از 800 هزار تومان	3/9	7/8	بین 601 تا 800 هزار تومان	600 تا 800 هزار تومان	37/3
19	8	2		2	4		19	
21/6	کارگر	کشاوری	راننده	3/9	11/8	2	11	
شغل کاذب			آزاد	2	6	کارنده	شغل کاذب	
19/6	3/9	-					19/6	
10	2	0					10	
متوسطه و دبیرم	فوق دبیرم	لیسانس و بالاتر					متوسطه و دبیرم	
2	2						2	
1	1						1	
46 تا 55 ساله	55 به بالا						46 تا 55 ساله	

انواع جرایمی که مجرمین در گذشته مرتکب شده‌اند: 15/4 درصد دارای یک سابقه کیفری قبلی، 25 درصد از افراد سابقه‌دار، دارای دو سابقه کیفری در گذشته هستند و 17/3 درصد افراد هم دارای سه سابقه و 11/5 درصد دارای بیش از 3 سابقه می‌باشند. پس مجرمینی که در سابقه دوم، سوم یا بالاتر مرتکب جرایم خشن شده‌اند لزوماً در سوابق قبلی خود جرایم خشن نداشته‌اند لذا اکثریت مجرمین قبل از این سابقه زندان و جرم داشته‌اند.

جدول 3- انواع جرایمی که مجرمین در گذشته مرتکب شده‌اند

ردیف	نوع جرم قبلی فرد مجرم	فراوانی	درصد فراوانی
1	ضرب و جرح	4	7/7
2	مواد مخدر	19	37/3
3	آدم ربایی	2	9/3
4	سرقت مسلحانه	4	7/8
5	شرارت و ایجاد رعب و وحشت	2	3/9
6	سرقت	5	9/8
	جمع	36	70/6

عوامل ارتکاب جرم از دید مجرمین: هر فردی از بین همه عوامل یکی را به عنوان مؤثرترین عامل می‌توانست انتخاب کند برطبق جدول زیر، نتایج نشان می‌دهد 38/4 درصد از پاسخگویان مشکلات مادی و فقر را مهم‌ترین عامل ارتکاب جرم خود عنوان نموده و 23 درصد هم عدم اطلاع از عواقب کار و کیفر آن را دلیل ارتکاب جرم دانسته‌اند. 13/4 درصد از پاسخگویان هم تشویق و الگو گرفتن از دوستان ناباب را در ارتکاب جرم خود مؤثر دانسته و 7/6 درصد عدم وجود تفریحات سالم، 5/7 درصد نداشتن پدر و مادر و نداشتن راهنمای درست در زندگی و 11/5 درصد هم تأثیر محله جرم‌خیز محل زندگی خود را در بروز جرم خود مؤثر دانسته‌اند.

جدول 4- عوامل ارتکاب جرم از دید مجرمین

ردیف	عوامل ارتکاب جرم	فراوانی	درصد فراوانی
1	مشکلات مادی و فقر و بیکاری و اعتیاد	40	38/4 %
2	عدم اطلاع از عواقب کار و کیفر	24	23 %
3	عدم وجود تفریحات سالم	8	7/6 %
4	تشویق و الگو گرفتن دوستان ناباب	14	13/4 %
5	نداشتن پدر و مادر و راهنمای درست در زندگی	6	5/7 %

ردیف	عوامل ارتکاب جرم	فراوانی	درصد فراوانی
6	تأثیر محله جرم خیز	12	11/5 %
	جمع کل	104	100 %

تمایل به ارتکاب مجدد جرم: افراد مورد بررسی در پاسخ به این سؤال که حاضرید بازهم مرتکب جرم شده و به زندان باز گردید. 80/7 درصد آنها پاسخ قطعی داده و گفته‌اند حاضر به ارتکاب مجدد جرم نیستند 13/4 درصد هم عنوان کرده‌اند که ارتکاب مجدد جرم توسط آنها بستگی به شرایط دارد و 5/7 درصد گفته‌اند که شاید دوباره به زندان بیایند.

جدول 5- تمایل به ارتکاب مجدد جرم توسط مجرمین

ردیف	تمایل به ارتکاب مجدد جرم	فراوانی	درصد فراوانی
1	خیر به هیچ عنوان	42	0 %
2	شاید	3	5/7 %
3	بستگی به شرایط دارد	7	13/4 %
4	قطعا آری	0	80/7 %
-	جمع کل	52	100 %

با توجه به جدول زیر بررسی سابقه اعتیاد مجرمین و یا اعتیاد والدین آنها نشان می‌دهد که از بین مجرمین، تعداد آنهایی که هم خودشان معتاد و هم یکی از اعضای خانواده‌شان معتاد است بیشتر می‌باشند یعنی 24 نفر از کل 51 مجرم مورد بررسی هستند، و تعداد مجرمینی که یکی از اعضای خانواده‌شان معتاد است حال چه خودشان معتاد بوده یا نبوده‌اند، 37 نفر می‌باشند، حال آنکه، تعداد مجرمینی که هیچکدام از اعضای خانواده‌شان معتاد نیستند 14 نفر می‌باشد و این داده‌ها نشان می‌دهد که اکثریت مجرمین دارای افرادی معتاد در خانواده خود می‌باشند.

جدول 6- نوع جرم، اعتیاد افراد خانواده مجرم، اعتیاد خود مجرم

کل	نوع جرم						ایجاد مراکز فساد	اعتیاد اعضای خانواده مجرم
	آدم ربایی	سرقت مسلحانه	زنای به عنف	استفاده سلاح غیر مجاز	سرقت به عنف	حمل و		
8	1	2	2	1	2	0	غیر معتاد	نداشتن اعتیاد افراد خانواده مجرم
6	3	0	1	0	1	1	معتاد	خانواده مجرم
14	4	2	3	1	3	1	کل	
13	4	5	0	2	1	1	غیر معتاد	داشتن اعتیاد افراد خانواده مجرم
24	9	4	1	4	3	1	معتاد	
37	13	9	1	6	4	2	کل	
	17	11	4	7	7	3	2	جمع کل

بر طبق جدول زیر، بررسی سابقه زندان یکی از اعضای خانواده مجرم و سابقه زندان فرد مجرم نشان می‌دهد که تعداد مجرمینی که هم افراد خانواده‌شان سابقه زندانی شدن داشته‌اند و هم خود مجرم سابقه‌دار بوده‌اند یعنی 32 نفر از 51 نفر (کل مجرمین)، بیشتر از سایر مجرمین می‌باشند. افرادی که سابقه زندانی شدن داشته‌اند، اما هیچکدام از اعضای خانواده‌شان سابقه زندان نداشته‌اند 5 نفر می‌باشند که نسبت به گروه قبلی بسیار کمتر هستند نتایج به گونه‌ای است که نشان می‌دهد هم سابقه زندان داشتن مجرمین و هم سابقه زندان داشتن اعضای خانواده آنها در مجرم شدنشان تأثیر داشته است.

جدول 7- نوع جرم، سابقه زندان اعضای خانواده و سابقه زندان فرد مجرم

کل	نوع جرم						ایجاد مراکز فساد	سابقه زندان یکی از اعضا خانواده مجرم	
	آدم ربایی	سرقت مسلحانه	زنای به عنف	استفاده سلاح غیر مجاز	سرقت به عنف	حمل و			
5	2	2	0	1	0		مجرم غیر سابقه دار	نداشتن سابقه زندان	
4	0	0	1	2	1		مجرم سابقه دار	یکی از افراد خانواده مجرم	
9	2	2	1	3	1		کل		
10	6	2	0	0	0	1	1	مجرم غیر سابقه دار	داشتن سابقه زندان

کل	نوع جرم						ایجاد مراکز فساد	سابقه زندان یکی از اعضا خانواده مجرم
	سرقت به سرقت	سرقت به سرقت	سرقت به سرقت	سرقت به سرقت	سرقت به سرقت	سرقت به سرقت		
32	9	7	3	4	6	2	1	یکی از افراد خانواده مجرم سابقه دار
42	15	9	3	4	6	3	2	کل
51	15	11	4	7	7	3	2	جمع کل

یافته‌های استنباطی

رابطه منطقه محل سکونت با ارتکاب جرم: شهر سیرجان بر اساس وضعیت اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مناطق به شش منطقه تقسیم شده است و فراوانی مجرمین جرایم خاص که در هر یک از آن مناطق زندگی می‌کرده‌اند نیز آمده است.

جدول 8- توزیع فراوانی براساس محل سکونت مجرمین در محله‌های مختلف

نام محل سکونت مجرمین جرایم خشن	وضعیت طبقاتی و مناطق شهری	فراوانی	درصد فراوانی
میرزا رضا، 17 شهر یور، محیاشهر	جرم خیز و بحرانی طبقه پایین B1	10	23/2 %
مکی‌آباد، آباد، دهیادگار - حاشیه غربی کمربندی	حاشیه شهر طبقه متوسط به پایین B2	11	25/5 %
خیابان غفاری و ابوریحان، پرسه گاز، بدرآباد، باغ بمید، صدرآباد، حاشیه شرقی کمربندی، انتهای بلوار دکتر صادقی	منطقه پرجمعیت، شرایط فرهنگی متوسط رو به پایین، امکانات شهری کم، منطقه جرم خیز	15	34/8 %
کوی امام و فرهنگیان، رزمندگان، مشتاق، شرق فرمانداری تا پلیس راه، دهخداشمالی، حدفاصل خیابان انقلاب تا فلکه نیروی دریایی کوی پیکان	طبقه متوسط شهری A3	5	11/6 %
کوی شریعتی - حدفاصل فلکه شهرداری تا بلوار سردار جنگل، خیابان 15 خرداد	طبقه متوسط به بالا A2	2	4/6 %
شهرک گل گهر - کوی پزشکان - شهرک برق	مناطق امن شهر A1	0	0 %
جمع کل	6 منطقه	43	100 %

نقشه شماره 1- شهر سیرجان بر حسب طبقه‌بندی مناطق

نتایج حاصل از مطالعه مناطق مختلف شهر نشان می‌دهد که هر چه به طرف مناطق و سکونتگاه‌هایی با وضعیت اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی بالاتر نزدیک می‌شویم تعداد مرتکبین جرایم، که محل سکونت‌شان چنین محلاتی باشد کمتر شده و بالعکس در مناطق با وضعیت اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی پایین‌تر که افراد امکانات کمتری داشته و بیشتر به مشاغلی چون خرده‌فروشی مواد مخدر یا فروش کالاهای قاچاق اشتغال دارند، بیشتر هستند.

تحلیل رابطه متغیرهای زمینه‌ای و سابقه جرم با ارتکاب جرم

بر طبق جدول 9، حدود 70 درصد پاسخ‌گویان گفته‌اند که قبل از این جرم، سابقه جرم دیگری هم داشته‌اند. 37/3 درصد جرم خود را در سابقه قبلی مرتبط با مواد مخدر عنوان نموده‌اند. از طرف دیگر 59/6 درصد از پاسخ‌گویان در زمان ارتکاب جرم، اعتیاد به مواد مخدر داشته‌اند که از این تعداد، 48/1 درصد معتاد به تریاک و هروئین و 7/7 درصد معتاد به مواد صنعتی محرک زان و 3/8 درصد به داروهای روانگردان معتاد می‌باشند. در واقع بیش از نیمی از افراد مورد تحقیق در زمان وقوع جرم به مواد مخدر اعتیاد داشته‌اند 71/1 درصد از پدران افراد نمونه بی‌سواد یا دارای تحصیلات در حد ابتدایی و نهضت سوادآموزی می‌باشند. همچنین 80/6 درصد از این افراد مادرانشان بی‌سواد یا سوادشان در حد ابتدایی یا نهضت سوادآموزی است و نکته جالب توجه اینکه فقط 1/9 درصد از

مادران این دسته از افراد مورد بررسی دارای مدرک بالاتر از دیپلم بوده است. 13/4 درصد از پدران افراد نمونه بیکار بوده‌اند و 23 درصد شغل آزاد داشته‌اند و 5/7 درصد شغل کاذب داشته‌اند 10/1 درصد کارمند و همین تعداد کشاورز بوده‌اند، و 19/2 درصد نیز کارگر و 13/4 درصد راننده و شاگرد راننده بوده‌اند و همین‌طور که شاهدیم شغل پدران بسیاری از مجرمان مشاغل پایین و کم‌درآمد می‌باشد. در مورد مشاغل مادران نیز، 76/9 درصد مادران افراد نمونه خانه‌دار بوده‌اند. و همچنین 77 درصد از پاسخ‌گویان اظهار داشته‌اند که در خانواده خود فرد معتاد دارند. 28/8 درصد پدر خود را معتاد اعلام کرده‌اند 5/8 درصد مادر معتاد داشته‌اند 21/2 درصد هم پدر و هم مادرشان معتاد بوده است و 15/4 درصد هم برادر معتاد دارند. 1/9 درصد خواهر معتاد دارند. 82/6 درصد از افراد مجرم بیان داشته‌اند که اقوام درجه یک آنها سابقه زندانی شدن داشته‌اند که از این افراد 32/5 درصد پدرشان دارای سابقه زندان بوده است. 7 درصد مادرشان، 25/5 درصد، هم پدر و هم مادرشان، 21 درصد برادرشان و 2 درصد خواهرشان دارای سابقه زندانی شدن بوده است. جرم افراد سابقه‌دار خانواده مجرمین بدین گونه بوده است که 51 درصد از آنها در ارتباط با مواد مخدر به زندان افتاده بوده‌اند و 12 درصد مربوط به نزاع و 50 درصد سرقت مسلحانه و 2 درصد مظنون به قتل و 14 درصد مرتبط با شرارت و ایجاد رعب و وحشت بوده است.

جدول 9- رابطه متغیرهای زمینه‌ای و سابقه جرم با ارتکاب جرم

متغیرهای مستقل تبیین‌کننده ارتکاب به جرایم خشن	فراوانی مشاهده شده	درصد فراوانی مشاهده شده	نتایج آزمون خی دو
جنسیت	مرد	48	%94/1
	زن	3	%5/9
سن	15-25	25	%49
	26-35	17	%33/3
	36-45	8	%15/7
	بالاتر از 45 سال	1	%2
تحصیلات مجرمان	بیسواد یا ابتدایی	12	%23/1
	زیر دیپلم و دیپلم	37	%73

1- بدین معنا که فرض صفر ما مبنی بر فقدان تفاوت معنادار بین فراوانی‌های مشاهده شده و فراوانی‌های مورد انتظار، در سطح خطای بیش از 5 درصد تأیید می‌شود.

متغیرهای مستقل تبیین کننده ارتکاب به جرایم خشن	فراوانی مشاهده شده	درصد فراوانی مشاهده شده	نتایج آزمون خی دو
بالاتر از دیپلم	2	3/9%	
وضعیت اشتغال مجرمان			n.s
محصل، خانه دار یا بیکار	21	42%	
شغل کاذب	11	21/2%	
شاغل در مشاغل رده پایین	19	36/8%	
فاقد درآمد	6	11/4%	
وضعیت درآمد مجرمان			n.s
پایین تر از حداقل دستمزد	36	69/5%	
قانون کار			
حداقل دستمزد قانون کار	9	19/1%	
پایگاه اجتماعی-اقتصادی والدین			n.s
پایین	38	75%	
متوسط	13	25%	
بالا	----	----	
سابقه اعتیاد به مواد مخدر در مجرمان			n.s
بله	30	59/6%	
خیر	21	40/4%	
سابقه جرم و زندان مجرمان			n.s
بله	36	70%	
خیر	15	30%	
سابقه اعتیاد به مواد مخدر در خانواده مجرمان			n.s
بله	40	77%	
خیر	11	23%	
سابقه جرم و زندان خانواده مجرمان			n.s
بله	42	82/6%	
خیر	9	17/4%	

طبق نتایج به دست آمده از آزمون فرضیات، بیشتر مجرمین مرد بوده و دارای سطح تحصیلات، وضعیت شغلی و درآمد پایین می باشند یا به بیان دقیق تر خود و خانواده شان از پایگاه اقتصادی- اجتماعی پایین برخوردارند. همچنین بیشتر مرتکبین جرایم خشن دارای سوء سابقه در مصرف مواد مخدر یا ارتکاب سایر جرایم می باشند. طبق نتایج آزمون خی دو که در جدول 9 آمده است، بین فراوانی های مورد انتظار و فراوانی های مشاهده شده تفاوت معنادار وجود ندارد ($sig > 0/05$). این بدان معناست که آنچه در واقعیت مشاهده می شود با آنچه مورد انتظار محقق بوده است، مطابقت دارد.

رابطه بین جنسیت و نوع جرم: نتایج در جدول شماره 10 نشان می دهد که ضریب لامدا که شدت تأثیر جنسیت بر نوع جرم را بیان می کند معنادار شده است و ضریب

لامدا برابر با 0/038 است که شدت ضعیف اما معناداری را نشان می‌دهد. لذا می‌توان نتیجه گرفت که جنسیت افراد بر نوع جرایم خشن و خاص آنها تأثیر می‌گذارد همانطور که از نتایج نیز پیداست زنان بیشتر مرتکب جرایمی چون اخاذی و یا ایجاد مراکز فساد شده‌اند تا جرایم دیگری چون سرقت مسلحانه، آدم‌ربایی و غیره که همراه با خشونت بیشتری است.

نتایج رابطه بین جنسیت و نوع جرم نشان می‌دهد که هر سه آزمون کی دو، فی و کرامر معنادار شده‌اند یعنی بین جنسیت و نوع جرم رابطه معناداری وجود دارد.

جدول 10- آزمون رابطه بین جنسیت و نوع جرم مجرمین

نوع آزمون	Sig سطح معناداری
آزمون فی	0/000
آزمون کرامر	0/000
آزمون کی دو	0/000

جدول 11- تعیین شدت تأثیر جنسیت بر نوع جرم

نوع آزمون	Value	Approx. Sig.
ضریب لامدا	0/667	0/74
جنسیت (متغیر مستقل)	0/038	0/000
نوع جرم (متغیر وابسته)		

تأثیر متغیرهایی چون جنسیت، سن، تحصیلات، درآمد، شغل، تحصیلات و شغل والدین، اعتیاد و سابقه زندان فرد، اعتیاد و سابقه زندان در خانواده فرد مجرم، محل سکونت، نوع منطقه زندگی بر نوع جرایم مورد سنجش قرار گرفت که رابطه هیچ کدام از متغیرها به جز جنسیت با نوع جرم معنادار نشد.

بحث و نتیجه گیری

به طور کلی می‌توان گفت که مطالعه حاضر مؤید چارچوب مفهومی انتخابی آن است. به این معنا که بر اساس نظریه یادگیری اجتماعی بندورا، رفتار انحرافی آموختنی است و در فرآیند ارتباط با دیگران به خصوص در گروه‌های کوچک آموخته می‌شود. افراد در خانواده‌های بزهکار با سابقه زندان، جرم را می‌آموزند. چنان که 82 درصد از افراد مجرم بیان داشته‌اند که قبل از این، اقوام درجه یک آنها سابقه زندانی شدن داشته‌اند. گرچه

افراد خانواده مجرم جرایمی به سنگینی مجرمان مورد بررسی مرتکب نشده‌اند. اما اصل، ورود خانواده به زندان و عادی شدن مسئله جرم و زندان است که باعث پیشی گرفتن این افراد از اعضای سابقه‌دار خانواده خود و دست زدن به جرایم خشن بوده است. از طرف دیگر ویلیام گود با تأکید بر نهاد خانواده و ارزش‌های حاکم بر آن، نقش خانواده را در جلوگیری از جرم و انحراف مؤثر می‌داند چنانکه نتایج تحقیق نشان می‌دهد که مجرمین از نظر خانوادگی، اکثریت، دارای والدین بی‌سواد و کم سواد بوده‌اند و همچنین اکثریت پدران آنها دارای مشاغل پایین و کم درآمد می‌باشند و 73 درصد از مجرمین، یکی از اعضای خانواده‌شان دارای اعتیاد بوده است. لذا خانواده و ارزش‌های حاکم بر آن و آنچه فرزندان در خانواده و از خانواده یاد می‌گیرند بسیار مهم است.

از سوی دیگر، پارک معتقد است که نواحی شهری از پیشرفت و بهبود انگیزه‌های ساکنین جلوگیری نموده و باعث رواج انحرافات اجتماعی می‌شود. چنان‌که نتایج این تحقیق نیز نشان می‌دهد 82/4 درصد مجرمین محل زندگی خود را در مناطق پایین و حاشیه‌ای شهر اعلام نموده‌اند. در واقع رابطه مکان و محیط شهری با رفتارهای ضد اجتماعی چارچوبی عملی را برای تحلیل فضایی و مکانی جرم در محدوده شهرها فراهم می‌کند از جمله شهر سیرجان که در سال‌های اخیر با رشد شهرنشینی، مهاجرت و افزایش حاشیه‌نشینی روبه‌رو بوده است، منجر به ایجاد تنوع فرهنگی و ارزش‌های مختلف شده و نتیجه این هنجارها و معیارهای مختلف، باعث افزایش فعالیت‌های بزهکاری و مجرمانه بیشتر در برخی مناطق حاشیه‌ای و پایین شهر شده است. لذا زمانی که افراد در مناطقی جرم‌خیز زندگی می‌کنند به دلیل ارتباط با کسانی که حامل هنجارهای تبهکارانه هستند، بزهکار یا تبهکار می‌شوند. چنانکه نظریه انتقال فرهنگی نیز مطرح می‌کند که بسیاری از بزهکاران بعد از رهایی دوباره به وضع قبلی برگشت می‌کنند، یعنی مجدداً به شبکه روابط اجتماعی خود با معاشران منحرف بر می‌گردند.

همچنین نتایج برخی تحقیقات پیشین نشان می‌دهد که افزایش بیکاری و نابرابری درآمدی سبب افزایش سرقت و قتل در ایران شده‌اند (زارع، 1390) لذا در این تحقیق نیز دیده می‌شود که حدود 42 درصد مجرمین جرایم خشن مورد بررسی بیکار، محصل یا خانه‌دار بوده و درآمد در حد صفر یا بسیار ناچیز دارند و در واقع درآمد 80/9 درصد از این افراد کمتر از حداقل درآمد تعیین شده در قانون کار می‌باشد. از طرفی، بریتویت

(1989) معتقد است که افراد در سنین 15 تا 25 سالگی، مردان، مجردین، بیکاران، کم سوادان مستعدتر برای ارتکاب جرم هستند. در نمونه حاضر نیز دیده می‌شود که مجرمان مورد بررسی بیشتر در سنین پایین یعنی کمتر از 35 سال هستند اکثریت مجرد، و مرد هستند و بیشتر آنها قبل از ارتکاب جرم، اعتیاد و همچنین سابقه زندان داشته‌اند، بیشتر از تحصیلات کمی برخوردارند و بیشتر بیکار بوده‌اند و درآمد کمی داشته‌اند. لذا طبق نتایج، عواملی چون سن، جنسیت، تحصیلات، درآمد، وضعیت اشتغال، داشتن اعتیاد، داشتن سابقه زندان، و داشتن خانواده‌ای با پایگاه اقتصادی - اجتماعی پایین و داشتن والدین معتاد یا خانواده مجرم با سابقه زندان، می‌تواند بر مجرم بودن فرد تأثیر بگذارد اما این‌که بر نوع جرم هم تأثیر می‌گذارند یا خیر نتایج این تحقیق نشان می‌دهد فقط جنسیت بر نوع جرایم تأثیرگذار بوده است و نوع جرایم زنان با جرایم مردان متفاوت است و زنان در نمونه حاضر فقط 6 درصد از مجرمان جرایم خشن را تشکیل می‌دهند و نوع جرم آنها در مقایسه با جرایم مردان از درجه خشونت کمتری برخوردار است. از طرف دیگر، در اکثر مواقع افرادی که مرتکب بزهکاری و جرم می‌شوند، از حیث کار، تحصیل، تشکیل خانواده و ... فرصت‌های جبران‌ناپذیری را از دست می‌دهند. وجود چنین سابقه نامطلوبی در زندگی آینده آنها تأثیر زیادی دارد. لذا سابقه کیفری و زندان برای بسیاری از زندانیان به دلیل تجربیات منفی، بسیار مخرب و ناامیدکننده است زیرا آنها به هنگام ترک زندان در مقایسه با زمان ورودشان آمادگی بیشتری را برای ارتکاب مجدد جرم دارند چنانکه حدود 70 درصد پاسخگویان گفته‌اند که قبل از این جرم، سابقه جرم دیگری هم داشته‌اند. و حتی 13 درصد از مجرمین در پاسخ به این سوال که آیا دوباره به زندان بر می‌گردید؟ ابراز داشته‌اند که ارتکاب مجدد جرم توسط آنها بستگی به شرایط دارد. نکته جالب توجه دیگر آن است که وقتی از خود مجرمین عامل مجرم شدنشان پرسیده شد، اکثریت عامل فقر، بیکاری، مشکلات اقتصادی و نیز اعتیاد را مهم‌ترین عوامل، در ارتکاب جرم‌شان می‌دانستند.

پیشنهادها

- بهبود وضعیت اقتصادی و ایجاد اشتغال در سطح کلان می‌تواند زمینه‌های بروز جرم را کاهش دهد؛
- معرفی نامه‌هایی به مجرمینی که در زندان خوش رفتار بوده و در طی سپری کردن مجازات‌شان رفتار و کرداری مناسب داشته‌اند داده شود تا کارفرماها با اطمینان بیشتر این افراد را جذب کنند؛
- آموزش مهارت‌های فنی و یدی به زندانیان تا زمانی که از زندان آزاد می‌شوند بتوانند منبع درآمدی داشته باشند؛
- در اختیار قرار دادن امکانات آموزشی و فنی بیشتر و رایگان در اختیار افراد محله‌های پایین شهر؛
- شناسایی محلات و کانون‌های جرم‌خیز، و ایجاد کارگاه‌های آموزشی رایگان در این مناطق در جهت آموزش، آگاه‌سازی مردم این مناطق.

- احمدی، حبیب (1383). بررسی عوامل مؤثر بر تمایل حاشیه‌نشینان بر رفتار بزهکارانه: مطالعه موردی حاشیه‌نشینان شهر شیراز. دانشگاه شیراز، مرکز جمعیت‌شناسی.
- اسنیپس، جفری و برابان جورج ولد (1381). جرم‌شناسی نظری (گذری بر نظریه‌های جامعه‌شناسی). ترجمه محمد آشوری و علی شاعی، تهران: انتشارات سمت.
- آیین‌نامه اجرایی سازمان زندان‌های کشور مصوب 1384/7/20 (1386)، تهران: انتشارات راه تربیت، چاپ دوم.
- بخارایی، احمد (1390). جامعه‌شناسی انحرافات اجتماعی در ایران. تهران: انتشارات پژواک جامعه، چاپ دوم.
- بیانلو، یوسف و منصوریان، محمدکریم (1385). رابطه تراکم جمعیت با میزان و نوع جرم. فصلنامه علمی - پژوهشی رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره 22.
- دکسری، والتر اس (1392). جرم‌شناسی انتقادی معاصر. ترجمه مهرداد رایجیان اصلی و حمیدرضا دانش نادری، تهران: انتشارات دادگستر.
- دهقانی، یوسف؛ رزمی، علیرضا و بوستانی، جمشید (1394). بررسی و شناسایی عوامل مؤثر بر وقوع جرایم خشن در شهرستان دشتستان. فصلنامه علمی - تخصصی دانش انتظامی بوشهر، شماره 20، دوره ششم، بهار.
- راهب، غ (1386). اثرات منفی روانی - اجتماعی زندان و زندانی شدن بر زندانیان. مجموعه مقالات اولین همایش بین‌المللی کاهش استفاده از مجازات زندان، تهران: انتشارات راه تربیت.
- رایجیان اصلی، مهرداد و صادقی، ولی اله (1394). تقابل جرم و توسعه. مجله مطالعات حقوقی دانشگاه شیراز، دوره هفتم، شماره سوم، پاییز.
- رضایی بحرآباد، حسن (1390). آفت‌های فرسوده شهری، مکان‌های جرم‌خیز: تأثیر بافت فرسوده پیرامون حرم رضوی بر وقوع جرم. فصل نامه مطالعات اجتماعی ایران، سال چهارم، زمستان، شماره 4.
- رفیع‌پور، فرامرز (1380). توسعه و تضاد. شرکت سهامی انتشار، چاپ دوم.
- زارع، بیژن و زندی لک، علی اکبر (1390). مطالعه رابطه سطح توسعه یافتگی اقتصادی - اجتماعی با میزان جرایم خشن در بین استان‌ها. مجله مطالعات اجتماعی ایران، دوره پنجم، شماره 3، پاییز.
- حاتمی خواجه، ن (1386). جامعه‌پذیری زندانیان. مجموعه مقالات اولین همایش بین‌المللی کاهش استفاده از مجازات زندان، تهران: انتشارات راه تربیت.

- سلیمی، علی و داوری، محمد (1385). جامعه‌شناختی کجروی. انتشارات پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- شمس، علی (1387). مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی زندان. چاپ اول، تهران: انتشارات سازمان زندان‌ها (راه تربیت).
- شیخاوندی، داور (1383). آسیب‌شناسی جامعه و جامعه‌شناسی انحراف. تهران: انتشارات نشر و پخش، چاپ اول.
- صادقی، حسین؛ شقاقی شهری، وحید و اصغرپور، حسین (1383). تحلیل عوامل اقتصادی اثرگذار بر جرم در ایران. تحقیقات اقتصادی، بهار، دوره 68.
- صدیق‌سروستانی، رحمت‌ا... (1387). آسیب‌شناسی اجتماعی (جامعه‌شناسی انحرافات). تهران: انتشارات سمت.
- عاقلی کهنه شهری، لطفعلی و امامقلی‌پور، سارا (1386). بررسی عوامل اقتصادی - اجتماعی بر وقوع جرایم خشن: مطالعه موردی قتل عمد. مجله کاراگاه، زمستان 22، شماره 1.
- کلدی، علیرضا (1381). انحراف، جرم و پیشگیری. فصلنامه رفاه اجتماعی، سال 2، شماره 3.
- کلانتری، محسن (1380). بررسی جغرافیایی جرم و جنایت در مناطق شهر تهران. رساله دکترا، دانشگاه تهران.
- کفاشی، مجید و اسلامی، عنایت (1388). بررسی عوامل مؤثر بر ارتکاب جرم و بازگشت مجدد به زندان در استان خراسان شمالی. فصلنامه پژوهش اجتماعی، سال دوم، شماره چهارم، پاییز.
- گومز بواندیا، هرناندو (1380). جرایم شهری: گرایش‌ها و روش‌های مقابله با آن‌ها. ترجمه فاطمه گیوه‌چیان، تهران: چاپ اول.
- گیدنز، آنتونی (1386). جامعه‌شناسی. ترجمه منوچهر صبوری، تهران: نشر نی، چاپ نوزدهم.
- لیبی، محمد مهدی (1387). جامعه‌شناسی جرایم خشن. تهران: نقد افکار.
- محسنی، تبریزی (1383). وندالیسم. تهران: انتشارات آن.
- ملکمیان، لینا و شریفیان، سعید (1388). بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر جرم در زنان زندانی. فصلنامه پژوهش اجتماعی، سال دوم، شماره پنجم، زمستان.
- وطنی، امیر؛ وروایی، اکبر و فاطمی‌موحد، حمید (1395). مطالعه ماهیت و عوامل مؤثر بر سرقت. فصلنامه انتظام اجتماعی، سال هشتم، دوره چهارم، زمستان.
- هزار جریبی، جعفر و رضا صفری شالی (1388). بررسی عوامل مؤثر بر ارتکاب جرم: مطالعه مورد زندانیان استان مرکزی. فصلنامه علوم اجتماعی، پاییز، شماره 46.

- Ayres, Robert L. (1998). Crime and Violence as Development Issues in Latin America and the Caribbean, Washington D.C.: World Bank.
- Buonanno ,paolo & D. Montolio .(2008). Identifying the Socio-economic and Demographic Determinants of Crime across Spanish Provinces. International Review of Law and Economics, 28(2), pp. 89-97.
- Englander, Elizabeth Kandel (2008) Understanding Violence, London: Taylor & Francis e- Library.
- Heinemann , Alessandra , & Dorte Verner (2006). Crime and Violence in Development . A Literature Review of Latin America and the Caribbean , World , Bank publication ” available on : www.wds. Worldbank.org/../wps4041.pdf.
- Loureiro , Paulo R. A& Mario Jorge Cardoso Mendonca & Tito Belchior Silva Moreira & Adolfo Sachsida (2009) " Crime, Economic Conditions, Social Interactions and Family Heritage" Social Sience Research Network,,international Review of Law and Economics, Vol,29,pp.202-209.
- Reid .s.T , (2000). Crime and Criminology . U.S.A:Mc Graw –Hill Higher Education.
- Sampson, Robert, J., Groves , W . Byron .,(1989). Community Structure and Crime : Testing Social –Disorganization Theory . American Journal of sociology : 774 -810
- Shaw, C. R., & McKay, H. D. (1969). Juvenile delinquency in urban areas: A study of rates of delinquency in relation to differential characteristics of local communities in American cities. Chicago, Illinois: University of Chicago Press.

منابع اینترنتی

- سایت تیترا آنلاین 1392 www.titronline.ir
- سایت خبرگزاری ایسنا ، 26 خرداد 1394 - 94032615163 <https://www.isna.ir/news>
- سایت روزنامه تابناک کد خبر: 545367 <http://www.tabnak.ir/fa/news>
- سایت مرکز آمار ایران
- سایت ایرنا، خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران www.irna.ir
- سایت خبری تریبون کرمان <http://www.teribonkerman.ir>
- سایت خبرگزاری سیرجان ، کد خبر : 23681 <http://sirjankhabar.com>
- سایت نشریه نگارستان کد خبر: 1131؛ www.negarestannews.com
- سایت شورای نگهبان، قانون مجازات اسلامی ، 1392. ، <http://www.shora-gc.ir/portal/Hom>